

บทที่ 1

บทนำ

ในห้วงเวลาที่ประเทศชาติ เผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจประชาชนทุกระดับประสบปัญหาต่าง ๆ ในส่วนของประชาชนระดับรากหญ้าซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศถูกรุมเร้า คือ ปัญหาความยากจน รัฐบาลได้ประกาศสงครามกับความยากจน และ จัดให้มี “ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ” เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า โดยรัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ รวมถึงการบริหารจัดการในการเชื่อมโยงสินค้าจากท้องถิ่นสู่ตลาด ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ด้วยระบบต่าง ๆ ทั้งร้านค้า เครือข่าย การจัดงานต่าง ๆ และอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ และ การบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น และมีมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ด้วยระบบร้านค้า เครือข่าย และ อินเทอร์เน็ต ซึ่งนโยบายดังกล่าวสอดคล้อง กับ การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยอาศัยหมู่บ้านเป็นหน่วยการผลิต การพัฒนา และ รวมเป็นเครือข่ายในตำบล ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ และบริการนั้น ๆ จะต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรม และ วิถีชีวิตในท้องถิ่น รวมถึงก่อให้เกิดกระแสแห่งการซื้อขายไทยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จนเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นคนไทย โดยเฉพาะสินค้าที่ผลิตขึ้นตามโครงการสามารถสร้างรายได้ ยกฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในระดับรากหญ้า ให้พ้นความยากจนได้ในระดับหนึ่ง พร้อมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนเพื่อผลักดัน ให้มีการรวมกลุ่มกัน ในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ มีการประกอบอาชีพ พอมีพอกิน ส่งเสริม และ สนับสนุนให้ชุมชนมีผลิตภัณฑ์โดยคนในชุมชน คิดเอง ทำเองใช้ศักยภาพในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ ความต้องการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะสั้น คือ รายได้ที่เพิ่มมากขึ้น การอพยพแรงงานน้อยลง และผลในระยะยาว คือครอบครัวที่อบอุ่น สิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ ประโยชน์นั้นมีได้เกิดเฉพาะผู้เข้าร่วมโครงการเท่านั้นแต่จะรวมถึงบุคคลต่างๆในชุมชนด้วย (กรมการพัฒนาชุมชน, 2544)

การดำเนินงานโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ รัฐบาลได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยเรียกว่า กอ.นตผ. ซึ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และ คณะกรรมการ ดังกล่าวมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทในการดำเนินงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” โดยกำหนดมาตรฐาน และหลักเกณฑ์การคัดเลือก การขึ้นบัญชี กำหนดผลิตภัณฑ์เด่นของตำบล

รวมถึงให้การสนับสนุนในด้านการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายยุทธศาสตร์ และ แผนแม่บท
อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบาย การดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยการส่งเสริม และ
สนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีกรอบแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

แนวคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่เน้นขบวนการสร้างรายได้ จาก
ผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน หรือ ตำบล แนวคิดนี้ สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถ
สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ โดยมีกิจกรรมการคิดค้น และ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการตลาด การผลิต การ
บริหารจัดการ และ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการผลิตให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและ
ต้องการของตลาดสากล โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเอง (Self - reliance) เป็นหลัก ดังนั้นผู้ที่
เกี่ยวข้องในขบวนการนี้จำเป็นต้องอุทิศพลังงาน (Energy) ความสร้างสรรค์ (Creativity) และ ความ
ปรารถนา (Desire) ที่จะใช้ทรัพยากรที่หาพบในท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อที่จะเกิดการสร้างสรรค์งาน
สร้างรายได้ และ นำไปสู่การกินดีอยู่ดี คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน แสวงหารากฐาน ที่สำคัญของ
การพัฒนาประเทศ นอกจากนี้เป็นการสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป สร้าง
ความภาคภูมิใจให้กับคนรุ่น ๆ ต่อไป และวางรากฐานที่สำคัญของประเทศ และสังคมไทย

ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้หมายถึง สินค้าเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิด
รวมถึง การบริการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การ
ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้
กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมีจุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

นอกจากนี้ เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์ (หลัก) 1 ผลิตภัณฑ์
เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ ซึ่งถือ
เป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้น เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง
ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ เป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิด
กระบวนการเรียนรู้ของประชาชน เกิดการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (กิตติ ล้มสกุล,
2544: 1-5)

ความสำคัญของปัญหา

การดำเนินงาน หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล เป็นไปตามกลไกการดำเนินงานตาม
นโยบายที่สำคัญของรัฐบาล มาอย่างต่อเนื่อง โดยในส่วนของ คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่ง
ผลิตภัณฑ์ ระดับจังหวัด อำเภอ ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้บังเกิดผลสู่การปฏิบัติ โดย

ส่งเสริม สนับสนุนเพื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยมีการพัฒนาจังหวัดเพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ ที่กำหนดไว้ คือ (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2547)

“สร้างผลผลิตสู่สากล สร้างสภาพชุมชน เพื่อชีวิต ”

โดยแบ่งเป็น 8 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ

1. ราชบุรีเป็นแหล่งเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรมที่ปลอดภัยจากสารพิษ
2. พัฒนาสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสินค้าส่งออก
3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชน
4. พัฒนาและส่งเสริมการลงทุนด้าน BOI, SMEs และ OTOP
5. ยกระดับคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสังคม
6. พัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
7. ส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม
8. การรักษาความมั่นคงชายแดน

แนวทางในการพัฒนาดมยุทธศาสตร์ของจังหวัด มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ ตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ. 2547 ได้จัดให้มีการคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไทยโดยมีคณะกรรมการคัดสรรทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด ได้ดำเนินการคัดสรร ระดับอำเภอ 272 ผลิตภัณฑ์ และระดับจังหวัด ดำเนินการคัดสรรสินค้าทั้งสิ้น 262 ผลิตภัณฑ์ จนได้สินค้าที่ได้รับการคัดสรร ในระดับ 3-5 ดาว ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี, 2548)

ระดับ 3 ดาว จำนวน 109 รายการ

ระดับ 4 ดาว จำนวน 110 รายการ

ระดับ 5 ดาว จำนวน 43 รายการ

และมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ใน ระหว่าง เดือน ตุลาคม 2547 ถึง สิงหาคม 2548 จำนวน 7,591,395,827 บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี, 2548)

จากรายได้ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ ในจังหวัดราชบุรี ที่ดำเนินงานใน ระหว่าง ปี 2547 และ 2548 เป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชน ผู้ผลิตสินค้า บริการ ซึ่งสอดคล้องกับ กรอบแนวคิด การดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มุ่งเน้น

ให้เกิด การสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ โดยการเพิ่มผลผลิต และ คุณภาพสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งที่เป็นตัวสินค้าและบริการ และ มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองของชุมชน จึงกล่าวได้ว่า นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดนี้ด้วย หลักการ รูปแบบการดำเนินงาน ตลอดจนเป้าหมายของการดำเนินงาน เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรากฐาน เป็นแนวคิดที่ให้คนในท้องถิ่นพึ่งตนเอง และ สร้างความเข้มแข็งของประเทศ บนความแข็งแกร่งจากฐานรากของท้องถิ่น ตามแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “เศรษฐกิจแบบพอเพียง ”

ดังนั้น ความสำคัญของนโยบายของรัฐบาล โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มุ่งเน้นเป้าหมายสุดท้ายที่สำคัญในการพัฒนา บนพื้นฐานของการ พึ่งตนเอง จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในประเด็น การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เข้าร่วมดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อทราบถึงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นข้อมูล เพื่อนำไปสู่การส่งเสริม สนับสนุนให้การดำเนินงานนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มอาชีพในจังหวัดราชบุรี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ และ สมาชิกกลุ่มอาชีพ ในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหา และ อุปสรรคการดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ และ สมาชิกกลุ่มอาชีพ ในจังหวัดราชบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ และสมาชิกกลุ่มอาชีพ ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกัน ตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ และสมาชิกกลุ่มอาชีพ นำปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเชิงการบริหารงาน

การวางแผน กระบวนการทำงานในการสนับสนุน กลุ่มอาชีพ ให้สามารถดำเนินงานตามนโยบาย
หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตของการวิจัย 2 ส่วน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนาเดิม ระดับการศึกษา
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การได้รับการอบรม/สัมมนา

1.2 ปัจจัยสนับสนุน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ

1.3 การดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามความคิดเห็นของ
คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ และ สมาชิกกลุ่มอาชีพ ในประเด็น 1) ด้านการผลิต 2) ด้าน
การเงินและบัญชี และ 3) ด้านการสนับสนุน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาการดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพใน
พื้นที่ของจังหวัดราชบุรี ที่ลงทะเบียนกลุ่มไว้กับหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุน ส่งเสริม โดยเป็น
กลุ่มที่มีกระบวนการทำงาน การรวมกลุ่มอย่างชัดเจนโดยการพิจารณา ตามหลักการดำเนินงานกลุ่ม
อาชีพ และได้ลงทะเบียนเป็นผู้ผลิตชุมชน ในการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
ประจำปี 2547 จำนวน 68 กลุ่ม (ตาราง 1)

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มอาชีพ ณ ธันวาคม 2547

พื้นที่	จำนวนกลุ่มอาชีพ
อำเภอเมือง	12
อำเภอดำเนินสะดวก	10
อำเภอบ้านโป่ง	10
อำเภอโพธาราม	9
อำเภอปากท่อ	8

ตาราง 1 (ต่อ)

พื้นที่	จำนวนกลุ่มอาชีพ
อำเภอจอมบึง	8
อำเภอวัดเพลง	3
อำเภอบางแพ	3
อำเภอสวนผึ้ง	3
กิ่งอำเภอบ้านคา	2
รวม	68

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี (2547)

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

กลุ่มอาชีพ หมายถึง กลุ่มอาชีพที่ลงทะเบียนกลุ่มไว้กับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ในจังหวัดราชบุรี ที่สนับสนุน ส่งเสริม โดยเป็นกลุ่มที่มีกระบวนการทำงาน การรวมกลุ่มอย่างชัดเจนโดยการพิจารณา ตามหลักการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และ ได้ลงทะเบียนเป็นผู้ผลิตชุมชน ในการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประจำปี 2547

คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ บริหารจัดการ การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ ตามโครงสร้างของกลุ่มอาชีพ โดยได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มอาชีพ หมายถึง บุคคลที่ ร่วมในกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ และสมัครเข้าเป็นสมาชิก

การดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หมายถึง ระดับความคิดเห็นในการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ใน 3 ด้าน คือ ด้านการผลิต การดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี และ ด้านการสนับสนุน

การดำเนินงานด้านการผลิต หมายถึง การที่กลุ่มอาชีพ มีการดำเนินงานการบริหารจัดการ มีผลผลิตเป็นของตนเอง โดยจำแนกในประเด็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ปัจจัยการผลิต 2) กระบวนการการผลิต 3) คุณภาพผลิตภัณฑ์ 4) การตลาด และ 5) การประชาสัมพันธ์

การดำเนินงานด้านการเงิน และ บัญชี หมายถึง การที่กลุ่มอาชีพมีการจัดทำบัญชีเบื้องต้น ที่สามารถตรวจสอบได้ โดยจำแนกในประเด็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) บัญชีรับ-จ่าย 2) บัญชีกำไร - ขาดทุน และ 3) บัญชีต้นทุนการผลิต

การดำเนินงานด้านการสนับสนุน หมายถึง การที่กลุ่มอาชีพ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรราชการ/องค์กรเอกชน/องค์กรท้องถิ่น โดยจำแนกในประเด็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และทุนดำเนินงาน และ 3) การสนับสนุนอำนวยความสะดวก ในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง สถานภาพของคณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ และ สมาชิกกลุ่มอาชีพ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนาเดิม ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการได้รับการอบรม/สัมมนา

การได้รับการอบรม/สัมมนา หมายถึง การที่คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพและ สมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น การอบรม การสัมมนา การประชุมเกี่ยวกับการผลิต การตลาด การจัดการ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยนับจำนวนครั้งของการได้รับความรู้จากหน่วยงานนั้น ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนบุคคลที่อยู่อาศัยรวมกันในลักษณะครอบครัวของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง ผลรวมรายได้คิดเป็นจำนวนเงินที่เกิดจากการการผลิตสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ ตามกระบวนการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉลี่ยในแต่ละเดือน

ปัจจัยสนับสนุน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ ของคณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ/สมาชิกกลุ่มอาชีพ ในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ ตามโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยจำแนกในลักษณะ ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน 2) ร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ริเริ่มงานใหม่ 3) ร่วมในการแก้ไขปัญหา ทั้ง ด้านการผลิต และการตลาด 4) ร่วมในการบริจาคทรัพย์ 5) ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน 6) ร่วมในการติดตาม ประเมินผล และ 7) ร่วมรับประโยชน์